

Kecskés Judit

Új fejlesztések, tananyagok a tanárképzés szakmai támogatására

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának Szak módszertani Központja nagyszabású konferenciával zárta 2015. szeptember 15-én a TÁMOP 4.1.2.B.2-13/1-2013-0007 „Országos koordinációval a pedagógusképzés megújításáért” című pályázat egyik alprojektjét.

Magam is tanítom a Nyelvhelyesség című tantárgyat, amelyen több órán keresztül elemezzük azokat az újságírói *bombasztikus, hihetetlen, remekbe szabott* szófordulatokat, amelyekre felfigyel az olvasó, de nincsen mögöttük valós tartalom; felhívom diákjaim figyelmét a médiában percenként elhangzó *nagyszerű, nagyszabású, kiemelkedő* jelzőkre, amelyek olyan mértékben kiüresedtek, hogy az információ eléréséhez nyugodtan szelektálhatja őket a hírből a néző vagy a hallgató. Ezért is fontolgattam, mire cseréljem ki cikkem nyitó mondatában a *nagyszabású* szót.

Találó lenne a *feszes tempójú*, hiszen a délutántól estébe nyúló konferencián a protokoll szerinti köszöntők után 28 szakmai előadást hallgathatott meg a közönség. Ezt a munkatempót vetítették előre a Zenei Tanszék kamarakórusának megnyitón felhangzó dalai is, a népdalok feszes ritmusa ráhangolta a résztvevőket a *Bölcsészet- és művészetpedagógiai kutatások, fejlesztések és tananyagok a tanárképzés támogatására* című alprojektben végzett feszes (néha inkább megfeszített) munkára, amelynek eredményeit foglalta össze a konferencia.

1. kép
A konferencia hallgatósága

Köszöntő beszédében Károly Krisztina, az ELTE Tanárképző Központ főigazgatója kiemelte, hogy az ELTE BTK koordinálásával a TÁMOP 4.1.2.B.2.-13/1-2013-0007 pályázat keretében megvalósuló fejlesztések fő célja az átalakuló tanárképzés támogatása volt, hiszen nemcsak a 2013-tól bevezetett osztatlan tanárképzés állított új követelményeket a hallgatók és a képzők elé, hanem korunk gyors ütemben változó digitális környezete is.

Ezért szólították meg az alprojektek a szakma széles rétegét, a hallgatókat, az oktatókat, a kutatókat és a gyakorló pedagógusokat is.

A megnyitót követő tíz plenáris előadás a főbb tevékenységek eredményeit mutatta be. Antalné Szabó Ágnes összegezte a projektben végzett szakterületi és komplex kutatásokat (szaktárgyi és szakpedagógiai kutatások, idegen nyelvi tanárságkutatás, a szakmai gyakorlatokkal kapcsolatos kérdőíves vizsgálat, videós órákra épülő diskurzus- és tanórákutatás, tanári interjúkra épülő kutatás); majd egy matematikai képletben összegezte a bölcsészet- és művészetpedagógiai pályázat szakmai eredményeit, és arra kérte a közönséget, próbálják megfejtetni, mit is jelentenek a számok: 33, 324, 5200, 500.

33 új kiadvány készült a projekt keretében négy sorozatban (1):

- Bölcsészet- és Művészetpedagógiai Kiadványok (11 kötet),
- Bölcsészet- és Művészetpedagógiai Tananyagok (12 kötet).
- Digitális Bölcsészet- és Művészetpedagógiai Könyvtár (8 kiadvány),
- Digitális Bölcsészet- és Művészetpedagógiai Adatbázis (2 kiadvány).

Összesen 324 ív, azaz 5200 oldalnyi terjedelemben készültek jegyzetek, tanulmányok, kurzusanyagok, IKT-tananyagok, közoktatási és felsőoktatási mintaóratervek, mentorképzési tematikák, szakirodalmi kalauzok, szakterületi hálózati adattárak, hatnyelvű metodikai szótár. Körülbelül 500 órát tesznek ki a projekten belül megvalósuló képzések, műhelymunkák:

- szakterületi tanártovábbképzések,
- IKT-képzések,
- tanári, oktatói, kutatói és hallgatói szakmai műhelyek,
- szakmai konferenciák.

Ezt a nagyszabású fejlesztést konzorciumi partnerekkel, gyakorlóiskolákkal, valamint vidéki pedagógusképző és közoktatási intézményekkel együtt is csak feszes munkatempóban lehetett megvalósítani.

Találó jelzője lehetne a konferenciának az *átfogó*. Hiszen a tíz plenáris előadás az iskolai tananyagtól a módszertani kutatásig átfogó fejlesztéseket mutatott be. A magyar nyelv és irodalom műveltségi területhez kötődő újításokat Raátz Judit foglalta össze, Major Éva az idegen nyelvek és Bodnár Gábor a művészetek műveltségterületek eredményeit vázolta. Ezt követték a szakmódszertani kutatások összefoglalói: Baditzné Pálvölgyi Kata a tanórákutatási, Feldné Knapp Ilona az idegen nyelvi tanárságkutatási projektelemről beszélt. A hallgatókat, a képzőket és a gyakorló iskolák vezetőtanárait leginkább összekapcsoló projektelemről, a tanárrá válás és a mentorálás kérdőíves vizsgálatáról Hercz Mária számolt be. *A projekt eredményei a gyakorlatok támogatására* címmel pedig Chrappán Magdolna tartotta meg előadását. Szabó Éva a tanóratervezési, Dóczi Brigitta az IKT-projekt eredményeit ismertette.

2. kép
Raátz Judit előadása

A plenáris előadások után négy párhuzamos szekció előadásai közül választhattak a résztvevők. Az idegen nyelvek műveltségterületen a hazai köz- és felsőoktatásban tanított nyelvek szinte teljes palettájához készültek fejlesztések, így két szekciót is kitöltöttek az előadások. Az I. szekcióban Fábián Gyöngyi az angoltanárképzés; Boócné Barna Katalin a némettanárképzés; Bajzek Mária a bolgár, horvát, lengyel, szerb, szlovák, szlovén és ukrán nyelvi tanárképzés; Dési Edit az orosz-, Solti Dóra az újjörögtnár-képzés támogatására készült anyagokat mutatta be. A II. szekcióban Jancsó Katalin a spanyol-, Pálffy Gabriella a francia-, Huszthy Alma az olasz-, Csaba Márta a portugál- és Tóth László a román tanárképzésben alkalmazható újításokról számolt be. Egyidejű és több nyelvre kiterjedő az a változás, megújulás, amelyet a projekt is indukál, és amelynek szükségességét a plenáris előadás során is idézett, az Európai Unió által bevezetett *Fehér könyv* is megfogalmazza: a dokumentum a nyelvtanulást és a multilingvizmust támogatja, vagyis mindenkinek birtokolnia kellene három nyelvet, az anyanyelve mellett egy világnyelvet és az egyik szomszédos ország nyelvét.

A művészetek műveltségterületi szekciót Erdős Ákos *Zenepedagógiai tanulmányok és tananyagok* című előadása nyitotta meg. Szintén az ének-zenéhez kapcsolódott, és a tanórákon alkalmazható IKT-tananyagokról beszélt Mészáros Péter. Kárpáti Andrea a vizuális nevelés tanárai számára kidolgozott projekteredményeket mutatta be, Czibula Katalin pedig azokat, amelyek a drámapedagógia-tanárok szakmai eszköztárát gazdagíthatják.

Raátz Judit vezette a magyar nyelv és irodalom műveltségterületi szekciót, amelynek munkájában lektorként és előadóként is érintett voltam. Nem kérdés annak, aki akár csak néhány tanulmányt (Csapó 2002a, 2002b) olvasott a diákok alulmotiváltságáról és gyenge magyar nyelvi tantárgyi teljesítményéről, hogy a nyelvtanításunk metodikáján és nyelvészeti alapvetésein is változtatni kell. E pedagógiai-módszertani megújítási folyamat korábban is kötődött az ELTE-hez (Antalné 2003), így ez a projekt egyben lehetőséget is teremtett az elmúlt évek szakmai fejlesztéseit a konzorciumi partnerekkel továbbgondolni.

Nemesi Attila László az *Anyanyelv-pedagógiai kutatások és fejlesztések* című előadását a nyelvtanítást érintő külső és belső kihívások áttekintésével indította (külső kihívások: a társadalmi-kulturális környezet változása, multimédia, infokommunikációs robbanás, a munkaerőpiac megváltozott igényei; belső kihívások: a nyelvtudományon belüli újabb fejlemények és hangsúlyeltolódások, az anyanyelv-pedagógiai kutatások eredményeinek beépítése, a NAT-nak és a kerettantervnek való szakmai megfelelés). E kihívásokra reagáló

tanulmányok születtek például Antalné Szabó Ágnes tollából az anyanyelvi nevelés és magyartanárképzés megújulásáról, Bartha Csilla írt a cigány tanulók anyanyelvi neveléséről, Horváth Zsuzsanna a magyar nyelv és irodalom érettségi vizsga tanulságairól, Raátz Judit és H. Varga Gyula a kommunikatív kompetencia fejlesztésének lehetőségeiről; Gonda Zsuzsa a digitális szövegek értésének a méréséről, míg Kugler Nóra a grammatika kognitív nyelvészeti megalapozásáról értekezett. Az előadó maga is számba vette a külső és belső kihívásokat a pragmatika kapcsán: Hogyan is tanítsunk pragmatikát? Mit mond a NAT és a kerettanterv? Hol helyezkedik el a nyelvészetben a pragmatika? Milyen tartalmi és logikai kérdések jellemzik? Milyen feladatokkal tanítsuk? Hogyan adható át a hétköznapi nyelvhasználat és az irodalommal való szoros szövetség? Mi/milyen/hol és hogyan van szerepe a humornak az ismeretátadásban?

3. kép
Nemesi Attila szekció-előadása

Molnár Gábor Tamásnak *A figyelem művészete (Bevezetés az irodalmi művek elemzésébe)* című kötete az alprojekt első közt megjelenő kiadványa volt. A szerző az irodalompedagógiai kutatások és fejlesztések előadásában is a képzőművészetnek (az előadás példáiban a festészetnek) és az irodalomnak az oktatásban összefonódó közvetítő és értelmező szerepét mutatta be.

A hallgatóság soraiban sok gyakorló tanár várta Gonda Zsuzsa *A magyar nyelvi és irodalmi óratervek és IKT-tananyagok* című előadását. Ma már nemcsak a tanári órai munkájának segítőjeként kell gondolnunk az IKT-tananyagokra, hanem a diákok önálló felkészülésében, a tanulásszervezői funkcióban is szerepet játszanak, egyéni és csoportos munkára is születtek kiváló fejlesztések, ez utóbbiak feladattípusaiba pillanthattunk be.

Jómagam a tanárképzés számára készített magyar nyelvi tananyagokról számoltam be. A projekt több munkafázisában részt vettem, lektoráltam a *Mozaikok a magyar nyelvről és a nyelvhasználatról* című, az anyanyelvi kritériumvizsgálathoz összeállított segédanyagot, majd próbaoktatásban „teszteltem” a tananyagot az osztatlan tanárképzésben részt vevő különböző szakpáros hallgatóikkal. E kritériumtárgyat az EMMI 8/2013. (I. 30.) rendeletének 2. melléklete írja elő a tanári felkészítés követelményeként. A felsőoktatásban eddig semmilyen taneszköz nem állt az oktatók és a hallgatók rendelkezésére, noha széles körű az anyanyelvi (gyakorlati kommunikációs, beszédtechnikai, retorikai, helyesírási) készségek fejlesztését és a nyelvi attitűdöt alakító, értelmező ismeretekről kell számot adniuk. A segédanyag lektori szemmel rövid, rendkívül jól tagolt nyelvészeti szakszövegeket tartalmaz, kiemelkedően jó a műszavak kezelése (a tipográfiától a definiálásig), megfelelően illusztrált. Minden témakörben cáfolja a nyelvi babonákat, reflektál a témakörhöz köthető tanári magatartásformákra, életszerű és szakmailag hasznosítható feladatokat tartalmaz. Tanári szemmel a segédanyagot minden órán más és más szempont szerint, más oktatási formában (frontális oktatás;

referátum-korreferátum; páros munka, csoportmunka; szabadon választott feldolgozási mód) dolgoztuk fel. Diákjaim véleménye szerint a tanulásban jól hasznosítható és a magyar szakosok számára is új látószögből közelítő tanulmányokból áll.

Hogyan jellemezhető ez a konferencia? Ünnepestes, feszes tempójú, tartalmában átfogó, széles közönséget megszólító, komplex kutatásokat és fejlesztéseket bemutató. Marad a *nagyszabású* jelző, de most valós tartalom áll a szó mögött.

Irodalom

Antalné Szabó Ágnes 2003. Az anyanyelvi nevelés új stratégiái. *Magyar Nyelvőr* 407–427.

Csapó Benő 2002a. Az iskolai tudás vizsgálatának elméleti keretei és módszerei. In: Csapó Benő (szerk.) *Az iskolai tudás*. [2. kiadás] Budapest. Osiris Kiadó. 15–43.

Csapó Benő 2002b. Az iskolai tudás felszíni rétegei: mit tükröznek az osztályzatok? In: Csapó Benő (szerk.) *Az iskolai tudás*. [2. kiadás] Budapest. Osiris Kiadó. 45–90.

(1) Az ELTE BTK Szak módszertani Központjának honlapja. Digitális Könyvtár. <http://metodika.btk.elte.hu/biblio>. (2015. október 30.)

Kecskés, Judit: New developments, teaching materials for the professional support of teacher training

Az írás szerzőjéről

Kecskés Judit

Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Miskolc, Magyarország

kecskes.judit@uni-miskolc.hu

<https://orcid.org/0000-0001-7463-4952>